

JAARVERSLAG 2020

INHOUDSOPGAVE JAARVERSLAG 2020

- 6
- 6
- 6
- 6
- 10
- 10
- 24
- 24
- 29
- 30

VOORWOORD

**Wim
Perlot**
-
*Voorzitter
Gebiedscommissie*

Het werk aan natuur, water en bodem, landschap, landbouw, recreatie, leefbaarheid en kleine kernen en de vrijkomende agrarische bebouwing, zoals vervat in de Agenda Vitaal Platteland van de provincie Utrecht, vormde ook in 2020 de leidraad van ons adviserende werk als Gebiedscommissie Utrecht-West. In de context van deze complexe maatschappelijke opgaven geven wij onder onafhankelijk voorzitterschap, gestalte aan een praktische, integraal adviserende rol. Utrecht-West is de plek waar de uiteenlopende belangen samenkomen en wij de leden uitdagen om voorbij het eigen belang te kijken, en zodoende te komen tot adviezen die bijdragen aan de toekomstbestendige ontwikkeling van het gebied.

Van oudsher was het landelijke gebied in het westelijke deel van de provincie Utrecht relatief beleidsluw. Generaties lang konden inwoners en ondernemers er in betrekkelijke rust wonen en werken. De genoemde maatschappelijke vraagstukken, met name aangedreven door klimaatverandering, de wens om de natuur robuuster te maken en de energietransitie, veranderen de Utrecht-West en haar veenweiden in een hogedrukgebied. Met name op de erven en het grondgebied van de agrariërs veroorzaken deze opgaven veel dynamiek.

Een van de belangrijkste middelen die wij inzetten is ons luisterende oor. Dat past bij onze satellietfunctie. Eén been aan de kant van de instituties, één been in het gebied. De signalen die wij over en weer ontvangen, brengen wij bij elkaar in werkbare en gedragen adviezen. Het afgelopen jaar hebben de leden van het Programmabureau indachtig het adagium 'praat niet over, maar mét de betrokkenen',

veel contacten gehad met de streekhouders werkzaam in de landbouw.

Het programma rond de Agenda Vitaal Platteland is opnieuw met een jaar verlengd. Provincie Utrecht gebruikt het jaar 2021 om te komen tot een nieuwe aanpak voor het landelijk gebied. Wij zullen gevraagd, maar ook ongevraagd en op basis van onze ervaringen in onze huidige constellatie, komen met voeding voor deze agenda. Daarbij vragen wij aandacht voor de inbreng van onderaf, vanuit het gebied. Daar passen kleine, afgebakende processen bij, in geografisch logische gebieden zoals bijvoorbeeld een polder. Door de schaal te verkleinen wordt zichtbaar waarmee gestart kan worden en krijgt integraliteit meer ruimte. We willen voorkomen dat de focus uitsluitend ligt op wat er top down of sectoraal nodig en zinvol is, en ervoor zorgen dat de inbreng van de inwoners en ondernemers van het landelijk gebied voldoende tot zijn recht komt. Alleen dan ontstaat er een beweging die bijdraagt aan de werkelijke realisatie van de maatschappelijke doelen in een levendig en duurzaam Utrecht-West.

Dan wil ik tot slot nog graag Joris Hogenboom hartelijk danken. Hij droeg ruim anderhalf jaar op een voorbeeldige wijze verantwoordelijkheid als ad interim-voorzitter. Eind vorig jaar droeg hij deze mooie taak aan mij over, dit voorjaar maakte hij vanuit NMU de overstap naar de functie van directeur bij het Brabants Landschap. Mede namens alle leden van Utrecht-West wens ik hem alle goeds!

Wim Perlot
Voorzitter Gebiedscommissie

1. BESTUURLIJKE VERANTWOORDING

1.1 Ontstaan en doel van de Gebiedscommissie Utrecht-West

Sinds onze oprichting in 2012 zijn wij als bestuurlijk adviesorgaan betrokken bij de gebiedsontwikkeling van het westelijke deel van de provincie Utrecht. Wij adviseren primair over de thema's van de provinciale Agenda Vitaal Platteland, maar ook over vraagstukken die voortvloeien uit de verduurzaming van het landelijk gebied. In afwachting van een opvolgend Uitvoeringsprogramma voor het landelijk gebied is de Agenda Vitaal Platteland in 2021 opnieuw verlengd.

1.2 Aanpak

Wij werken met de streekhouders (bestuurders van gemeenten en waterschappen, terrein beherende organisaties en organisaties vanuit natuur -, milieu- en agrarische invalhoeken, bewoners en ondernemers) samen aan het Utrecht-West van de toekomst. Met Utrecht-West zorgen wij voor verbinding tussen de landelijke en regionale doelstellingen enerzijds en de regionale en lokale ambities anderzijds. Wij brengen vanuit onze satellietfunctie ideeën, wensen en ambities van het gebied naar de bestuurstafels van de provincie en de inliggende gemeenten en waterschappen. Utrecht-West bepaalt geen beleid, zit niet in alle bestuurlijke overleggen, maar speelt in op en werkt met de uitkomsten van die overleggen. Utrecht-West adviseert vanuit deze ervaring in het gebied, de provincie Utrecht over integrale maatschappelijke vraagstukken.

Onze advisering over de mogelijkheden van een gebiedsproces of een specifiek vraagstuk komt tot stand door onderzoek, maar vooral ook door het voeren van gesprekken met de betrokken partijen. Zodat wij niet alleen de maatschappelijke opgaven meenemen, maar ook de zorgen én wensen van inwoners en bedrijven begrijpen. Al doende treden

we op als gebiedsregisseur en initiator, versneller en verbinder. Vanuit onze integrale gebiedsgerichte aanpak besteden wij aandacht aan balans in de verhouding 'top down' ten opzichte van 'bottom up' en werken wij aan gebiedsvertrouwen. Wij brengen doelen, ideeën en mogelijkheden bij elkaar in integrale en gedragen - en daarmee werkbare en uitvoerbare - adviezen. Dat is een zoektocht die veel afstemming vergt. Deze afstemming doen wij als neutrale partij vanwege de complexiteit, de grote belangen en de forse impact, bij voorkeur in persoonlijke ontmoetingen en samenspraak.

1.3 Factoren van belang in ons werk

Begin 2020 stonden wij in de startblokken voor de verdere invulling en ontwikkeling van onze adviserende rol. De dynamiek in het landelijk gebied, ons werkterrein, is groot. De grote belangen lopen uiteen, de discussie zijn fel. Juist dan kan een gremium als een onafhankelijke Gebiedscommissie zijn toegevoegde waarde laten zien, objectief de belangen afwegen en functioneren als bruggenbouwer of zelfs als ventiel. Een voorbeeld hiervan is de totstandkoming van het advies over stikstof.

In het contact met de provincie stond het werk aan een gedeeld beeld over de invulling van onze rol en de aard van onze adviezen hoog op de agenda. Maar net als in de rest van de wereld raakten de beperkingen vanuit de COVID-19 maatregelen ons werk. Beproeft werkwijzen moesten overboord, zonder dat ons werk aan de adviezen en de ontwikkeling als Gebiedscommissie tot stilstand zou komen, of ernstig vertraging zou oplopen. Door flexibel te reageren op de veranderingen, ook die vanuit de agenda van de provincie, hebben wij onder het motto 'als het niet gaat zoals het moet, moet het

maar zoals het gaat', laten zien dat we ook onder de huidige omstandigheden goede resultaten weten te boeken. Blijft overeind dat persoonlijke ontmoetingen bijdragen aan begrip over en weer, vertrouwen en duurzame relaties, dus blijven wij mogelijkheden zoeken om het onderlinge contact zo goed mogelijk te organiseren en op volle slagkracht te komen.

De complexe vraagstukken, die ook de verdeling van de beperkte beschikbare ruimte in zich dragen, komen vaak samen op de erven en het grondgebied van de agrariërs. Zaken als natuurbeheer, extensivering en waterbeheer vergen keuzes met grote impact op hun bedrijfsvoering. De bundeling van deze opgaven in een gebied vragen eerder om het perspectief van een proces, dan om een projectenagenda.

De in de landbouw te maken afwegingen leiden in heel Nederland tot discussie. In 2020 bracht het ook boeren in Utrecht-West ertoe te protesteren tegen voorgenomen maatregelen in het stikstofdossier. Ook het verdienmodel is onder agrariërs een blijvend onderwerp van zorg. In onze gesprekken met hen komt naar voren dat voor de ontwikkeling van duurzame landbouw in Utrecht-West, duidelijke landelijke en provinciale kaders en een voldragen provinciaal instrumentarium nodig zijn. Tegelijkertijd vraagt de omslag intrinsieke motivatie en geloof in de voorgestelde route van de betrokken agrariërs. Ons werk aan gebiedsvertrouwen is gestart, maar zeker nog niet afgerond.

Met de aantreden van Wim Perlot per 1 oktober jongstleden, staan wij sinds het overlijden van Jaap Verkroost in januari 2019, weer onder aanvoering van een onafhankelijk voorzitter. Wij zijn verheugd met zijn komst, net als dat we dankbaar zijn voor het werk van onze interim-voorzitter die tussentijds de

honneurs waarnam. Het onafhankelijk voorzitterschap geeft ons vanaf het derde kwartaal 2020 nog betere mogelijkheden ons werk verder uit te bouwen en dus een doorstart te maken.

Sinds 2019 is de Gebiedscommissie een adviserende organisatie. Eind 2020 zijn gedeputeerde Bruins Slot en de Gebiedscommissie overeengekomen om het werk van de Agenda Vitaal Platteland met een frisse blik te beschouwen. Onlangs heeft de provincie laten weten meer tijd nodig te hebben voor de Uitvoeringsstrategie Landelijk Gebied. Wij stellen wij voor om, aansluitend op het nieuw te ontwikkelen uitvoeringsprogramma, ook de governance rond de gebiedsontwikkeling en de uitvoering ervan toekomstbestendig te regelen. De Gebiedscommissie ziet daarin een fundamentele rol voor zichzelf. Daar horen meerjarige financiering bij, effectieve procedures en detacheringsmogelijkheden voor de bemensing van Utrecht-West bij.

Utrecht-West merkt dat bij het ontbreken van een opvolgende strategie en nu de tussenjaren voortduren, er binnen de provincie werkende weg oplossingen worden gezocht. Impliciet ontstaat hierdoor het beeld van een nieuwe, wellicht onbedoeld, sectorale werkwijze in het landelijk gebied. Voor Utrecht-West verhoogt dit de druk op de communicatieve afstemming met de provincie. Immers, over bodemdaling moet worden afgestemd met medewerkers van bodemdaling. Over energieopgaven met de medewerkers van energie. Over landbouw met de landbouwmedewerkers. In de praktijk lijkt het effect van het voortduren van de tussenjaren, dat het integreren van opgaven meer en meer terecht komt in het gebied tijdens de uitvoering. Wij vragen aandacht voor de coördinatie, in de uitvoering wordt het resultaat bepaald en behaald.

GEBIEDSGELUID: 'IK MIS DE VOGELS IN DE WEI..'

Voorjaar 2020 ontvingen wij een mailtje van een inwoner van Kockengen. Met een vraag, een schoolvoorbeeld van hoe ons werk begint:

... Ons huis grenst aan de weilanden van Kockengen-zuid, richting Haarzuilens. In 2000 werd ik 's morgens in het voorjaar verwelkomd door een levendige kakafonie van nestelende en voedselzoekende weidevogels, tientallen soorten telde ik: grutto's, scholeksters, kieviten, tureluurs, noem maar op. Vandaag de dag is het (vrijwel) stil in de polder! Dit zette mij aan het denken. Zag weleens het bord langs de Enschedeweg richting Wilnis staan, met daarop dat Staatsbosbeheer, 3 agrariërs en Utrecht-West bezig waren met natuurontwikkeling in opdracht van de provincie. Daarom kwam ik bij jullie uit...

Ik mis de vogels in de wei. Kunnen we daar niet wat aan doen? Het zijn onder meer dit soort vragen die ons werk starten. Nu van een inwoner, maar vaker nog van een boer die zich voorbereidt op de toekomst. Een belronde en wat zoeken later weten wij dat de gronden verpacht zijn aan drie jongere boeren, waarvan er al twee lid zijn van 'het collectief'. Dat zijn de samenwerkende boeren die het werk voor het vogelbeheer onderling regelen en verrekenen. De agrariër die geen lid was van het ANV hebben we in contact gebracht met het collectief, van de andere twee weten we dat ze meedoen met het slootkantenbeheer. Jammer: één van de boeren had zich netjes opgegeven voor de deadline van de beheervergoeding, alleen was het geldpotje toen al

leeg. Het landelijke Aanvalsplan Grutto beoogt om meer middelen voor goed beheer te organiseren, en gekeken wordt op welke wijze dat ten goede kan komen voor de Utrechtse weidevogelgebieden.

Zo'n signaal van een oplettende inwoner verandert niet direct de vogelstand. Gras groeit niet harder door eraan te trekken. Maar het geeft wel aan dat de veranderingen in het veenweidengebied niet ongemerkt voorbijgaan, en dat degenen die de gronden beheren een grote rol vervullen in het verbeteren van de omstandigheden voor de weidevogels.

2. ADVIEZEN

2.1 Opgeleverde adviezen en overige resultaten

Onze adviezen zijn gebaseerd op een thema of zijn gebiedsgericht, met als onderwerp de mogelijkheden voor de realisatie van maatschappelijk en gebiedsdoelen in een logisch geografisch afgebakend gebied als een polder.

De aard van de adviesaanvragen vanuit de provincie, bepaalt sterk de mate van integraliteit van onze adviezen. Daar waar een adviesaanvraag thematisch is, wordt het advies sectoraler. Daar waar geadviseerd is over gebiedsontwikkeling, is het advies integraal.

Gekeken naar de adviezen vanuit hun samenhang, is duidelijk dat in Utrecht-West met name de landbouw de kern van de transitie vormt. Ons pleidooi voor een integrale aanpak is ingestoken vanuit het idee om niet alleen klimaatverandering het hoofd te bieden, maar ook om de biodiversiteit en de natuur te verbeteren. Wij pleiten ervoor boeren en tuinders zelf het roer te geven, en oog te hebben voor de obstakels die zij ervaren om voortvarend aan de slag te gaan.

In 2020 leverden wij de volgende adviezen en resultaten op. Op [onze website](#) vindt u de volledige adviezen.

A Gecombineerd advies Vermindering Stikstofdepositie/CO₂ april 2020

Kernvraag:

Hoe reduceert de provincie de neerslag van stikstof op de Natura2000 gebieden in Utrecht-West?

Samenvatting:

De stikstofopgave is niet alleen vanuit het landelijk gebied op te lossen en kan als opgave niet los gezien worden van andere doelen in de veenweiden. Wij adviseerden twee sporen in te zetten, naast technische en bedrijfsmaatregelen gericht op stikstofreductie, zien wij ook mogelijkheden voor de inzet van grond als motor en de stikstofrechten. Deze sporen dienen samen te vallen in een gebiedsgerichte aanpak.

Een gebiedsproces is op te delen in verschillende fases. Deze fases kunnen deels parallel lopen en deels vloeiend in elkaar over gaan. Kansen kunnen zich immers altijd voordoen en als zo'n kans er een zonder kanttekeningen is, dan moet er snel gehandeld kunnen worden. Ook kan het handig zijn alvast aan de slag te gaan met de volgende fase, ook al is de besluitvorming over de fase ervoor nog niet helemaal doorlopen. De fasering bestaat uit een startfase, een voorverkenning, de gebiedsverkenning, de gebiedsuitwerking en de uitvoeringsfase en is opgenomen in de leidraad Stikstof zoals de provincie die juni 2020 uitdeed. [Lees hier de leidraad.](#)

1. **Startfase:** vaststellen van de doelen, opgaven, uitgangspunten en kaders, de startfase resulteert in een concept-startdocument per N2000-gebied.
2. **Voorverkenning:** via gesprekken in het gebied onderzoeken op welke manier de opdracht uit de startfase zijn vertaling kan vinden in de praktijk. Deze fase eindigt in een advies gericht aan de Gebiedstafel. Het concept-startdocument van de eerste fase wordt op basis van het advies

van de voorverkenningfase omgezet tot een startdocument, dat ter besluitvorming wordt voorgelegd aan Gedeputeerde Staten.

3. **Gebiedsverkenning:** concretisering van het te ontwikkelen plan. Deze fase eindigt in een Gebiedsplan dat ter besluitvorming wordt voorgelegd aan de provincie en andere betrokken partijen (ieder heeft immers zijn eigen rol en bevoegdheden).
4. **Gebiedsuitwerking:** Deze fase omvat de voorbereiding van de uitvoering. Dit is de fase van vergunningaanvragen, opstellen bestekken, grondtransacties, etc. Bij voorkeur sluiten de gebiedstafels aan het begin van deze fase een uitvoeringsconvenant tussen de gebiedspartners en de verschillende overheden.
5. **Uitvoeringsfase.**

De maatschappelijke opgaven leggen een grote claim op de beschikbare ruimte, grond is een belangrijke factor. Onderlinge kavelruil heeft daarbij vanuit het agrarische perspectief de voorkeur. Ook de vrijwillige aankoop van bedrijven door de provincie en de inrichting van een grondbank met duidelijke en gedragen spelregels stimuleert bijvoorbeeld natuurinclusieve – of kringlooplandbouw. Behalve afwaardering van gronden, behoort ook de aankoop van gronden elders in de provincie tot de mogelijkheden. Dit om (uitgekochte) bedrijven te verplaatsen, maar ook om klimaatdoelen en de deken van stikstof depositie terug te dringen.

Vrijvallende stikstofruimte moet in voldoende mate beschikbaar blijven voor agrarische bedrijven die toekomst zien in een duurzame bedrijfsvoering. Het verplaatsen van ondernemers die dat willen, moet aantrekkelijk gemaakt worden. Zij dragen bij aan het realiseren van maatschappelijke doelen en dienen ook zo behandeld te worden. Daarbij zijn voor de aankoop prioriteiten vastgesteld. De inzet van het

instrument voorkeursrecht moet in de context bekeken worden en altijd de realisatie van de doelen dienen. Grondig nader onderzoek hierover is een dringende aanbeveling. Zeker ook in het licht van de energietransitie, die een grondprijs opdrijvende werking heeft en de beweging in de verkoop van grond stil legt.

Gebiedsgerichte aanpak

Een gebiedsgerichte aanpak begint bij duidelijkheid over wat de doelstellingen per gebied zijn, zodat de betrokken ondernemers weten wat er van hen wordt verwacht. De uitwerking is aan het gebied. Zo gaat de provincie over het wat, en het gebied over het hoe. Wij stellen voor te starten met een voorverkenning, waarin onderzocht wordt op welke manier de opdracht van de provincie vertaald kan worden in de praktijk. In de daaropvolgende gebiedsverkenning concretiseert het te ontwikkelen plan, staan de hoofdzaken van de te kiezen aanpak. Zo ontstaat een gefaseerde route, die kan rekenen op draagvlak in het gebied. In de gebiedsgerichte aanpak zijn voorafgaand aan de start de doelen, de rolverdeling en de uitgangspunten afgestemd met het Rijk.

In november opende de Rijksoverheid een opkoopregeling.

B *Programma Aanpak Veenweiden november 2020*

Kernvraag:

In 2015 startte het Programma Aanpak Veenweiden (PAV), destijds opgezet en uitgevoerd door Utrecht-West. Naar aanleiding van de evaluatie van PAV, volgde een nieuwe adviesvraag, in de context van 'toekomstperspectief veenweiden / afremmen bodemdaling'. Doel van deze adviesaanvraag was een reactie op de evaluatie, inbreng op de vraag hoe

verder en enkele vervolgvragen. Een uitnodiging om mee te denken bij het opstellen van de Regionale Veenweiden Strategie (RVS) en een vraag met de mogelijkheden voor een gebiedsproces in de Waardassackerpolder en Zegveld. Wij hebben op verzoek van de provincie de beantwoording van deze adviesaanvraag in twee delen opgesplitst, waarbij we de samenhang in het oog houden.

Samenvatting:

Afremmen van bodemdaling in de veenweidengebieden is nu nog urgenter dan bij aanvang van het programma. In de conclusies en aanbevelingen van de evaluatie is een belangrijke grondslag te vinden om de komende jaren de gekozen formule voort te zetten. Wij adviseren stevige inhoud en slagvaardige vorm. In de evaluatie ontbreekt inzicht in concreet handelingsperspectief voor het vervolg. Wij waarderen het dat wij ook gevraagd zijn mee te denken over de vorm en inhoud van de voortzetting.

Het is waardevol de resultaten van de genomen maatregelen op lange termijn te monitoren, en aan te sluiten bij landelijke onderzoekstrajecten. Verder zien wij ruimte voor inhoudelijke verbreding en verdieping vanuit de praktijk. Focus van het vervolg zou moeten liggen op twee onderdelen, die direct bijdragen aan de klimaatopgave:

1. Ontwikkelen van duurzame watersystemen.
2. Verkennen van nieuwe, rendabele verdienmodellen.

Hieruit vloeit een vervolgvraag voort: Hoe ziet de toekomstige duurzame landbouw in het Utrechtse veenweidegebied eruit? Daarin komt dan ook antwoord op de vraag 'hoe ziet het nieuwe melkveebedrijf eruit?' De Gebiedscommissie meent dat de landbouw zich zal kunnen en willen aanpassen. Maar daar hoort wel bij dat er verdienmodellen ontwikkeld worden die blijvende agrariërs voldoende

inkomens- en bestaanszekerheid biedt. Met een integrale en bottom up benadering van het gebied kunnen de opgaven in de volle breedte worden aangepakt. Waarbij wij om voortgang te houden, adviseren om enkelvoudige uitvoering waar dat urgent is, niet te laten wachten op samenhangende doelen.

C *Waardassackerpolder en Botshol augustus 2020*

Kernvraag:

Een advies over de vraag of een eventueel nieuw te starten gebiedsproces in de Waardassackerpolder, gericht op afremmen bodemdaling en reductie stikstofemissie kansrijk is, dit in combinatie met kansen voor het realiseren van natuur in de naastliggende groene contour. Deze adviesaanvraag ontstond vanuit onze gebiedsaanwezigheid, en vloeit voort uit een ongevraagd advies. Dit advies kreeg later de status gevraagd advies in de context van het Programma Aanpak Veenweiden.

Samenvatting:

Het advies 'Voorverkenning en Advies Waardassackerpolder en Botshol' had een tweeledige aanleiding. Het primaire initiatief komt van agrarisch ondernemers in de polder, dus bottom up. Zij namen deel aan het POP3-project 'Polderkennis op peil' in de Waardassackerpolder. Hun verzoek komt voort uit hun wens om de polder en hun verdienmodel toekomstbestendig te maken. De tweede aanleiding was een verzoek van Natuurmonumenten, om de mogelijkheden te bekijken van de vorming van natuur in het Groene Contour gebied in de polder Botshol/Nellestein. De provincie formuleerde de adviesvraag binnen het thema 'Toekomstperspectief veenweiden/afremmen bodemdaling'.

De route om te komen tot dit advies verliep in zorgvuldige afstemming met de agrariërs, en de overige streekhouders: gemeenten, natuurorganisaties en het waterschap. Om de belangenafweging zorgvuldig tot stand te brengen, was er veel aandacht voor de verschillende belangen, wat er vanuit de maatschappelijke doelen nodig is, en wat de mogelijkheden van de boeren zijn. De agrariërs staan niet afwijzend ten opzichte van het nemen van de nodige maatregelen, belangrijke voorwaarde voor hen is wel dat hierdoor een toekomstbestendige bedrijfsvoering ontstaat.

Er zijn gesprekken gevoerd met de 12 agrariërs in beide gebieden. Hieruit ontstond een getoetst toekomstperspectief, dat vervolgens met medewerkers van Waterschap Amstel Gooi en Vecht, de gemeente De Ronde Venen, Natuurmonumenten en Gebiedscollectief Rijn Vecht en Venen besproken. Alle partijen wensen een verbetering van het toekomstperspectief van de polders door het oplossen van geformuleerde knelpunten op gebied van agrarische bedrijfsstructuur en inkomen, bodemdaling, energie, natuurproductie, klimaat (CO₂) en milieu (water en stikstof).

Het advies biedt inzicht welke ontwikkelingsrichting de agrariërs en overige stakeholders voor ogen hebben. Zij denken aan een toekomstbestendig verdienmodel, verbetering van de agrarische structuur door extensivering en kavelruil, het beperken van bodemdaling, en CO₂-emissiereductie, reductie stikstofemissie, weidevogelbeheer en de opwek van duurzame energie. Voor grondverkoop ten behoeve van NNN is geen animo, grondbeheer en natuurproductie tegen vergoeding is bespreekbaar. Verdere concretisering van de gebiedsgerichte benadering krijgt vorm in een gebiedsverkenning, zoals eerder beschreven. Werken aan vertrouwen tussen alle gebiedspartners met doordachte

communicatie vormt een belangrijke bouwsteen. Het advies bevat ook een voorstel voor de invulling van de integrale benadering en de begeleiding van het gebiedsproces. Utrecht-West heeft aangegeven dat wij hier graag invulling aan kunnen en willen geven binnen onze adviserende rol. Na overleg met de provincie is ons de vraag voorgelegd het werk aan deze volgende fase op te pakken.

“

"Een groot dilemma in het gebied is de bodemdaling. Die hangt nauw samen met de waterstand en vrijkomend CO₂. Maar als je weiland omzet naar moeras, dan komt het water omhoog. Hoe ga je daarmee om? Dat overleggen we met de agrariërs en de Adviesgroep Landbouw en kiezen we bijvoorbeeld voor vrijwillige kavelruil. Dan kunnen we van slecht weiland natuur maken, en ruilen we dat natte land voor een hoger liggend of droger weiland. We kijken samen wat de consequenties zijn."

Rein Kroon

wethouder gemeente De Ronde Venen
en lid van het dagelijks bestuur.

D Gebiedsoriëntatie Zegveld december 2020

Kernvraag:

Advies over de vraag of een gebiedsproces in Polder Zegveld, gericht op het afremmen van bodemdaling en reductie van stikstofemissie kansrijk is. En als dat het geval is, met welk proces dat het beste opgepakt kan worden.

Samenvatting:

Aan de hand van deze vraag zijn in Zegveld gesprekken gevoerd met agrariërs, vertegenwoordigers van overheden (gemeente Woerden, de provincies Zuid-Holland en Utrecht, Hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden) en van organisaties (LTO Noord afdeling Woerden e.o., Agrarische Natuur- en Landschapsvereniging de Utrechtse Venen, Stikstofcoöperatie, Utrechts Landschap, Veenweide Informatie Centrum). Dit om te peilen wat de animo is voor een gebiedsproces en de invulling daarvan.

Meest kansrijk is een integrale aanpak met de thema's bodemdaling, stikstofemissie, waterbeheer, een goede agrarische structuur, weidevogelbeheer, kringlooplandbouw en extensivering, energietransitie en verdienvermogen. Dit voorkomt een aaneenschakeling van opvolgende gebiedsprocessen en – projecten die de agrarische bedrijven en andere streekhouders moeten ondergaan. Het heeft de voorkeur om bij de agrariërs te starten. Ons advies is om zo veel mogelijk boeren in het gebied te spreken, bij voorkeur allemaal, om zo een goed beeld te krijgen van de individuele bedrijfs perspectieven, en de achterliggende motivatie voor deelname in relatie tot de grote maatschappelijke opgaven.

Wij adviseren om het gebied in drie delen op te splitsen, om zo beter aan te sluiten bij de verschillen in dynamiek in deze gebieden. Zegveld

Noord adviseren wij aan te laten sluiten bij het lopende initiatief(stikstof) vanuit Zuid-Holland. In Polder Rietveld speelt de uitwerking van de grondaankoop door Utrechts Landschap, in combinatie met problematiek rond waterbeheer en bodemdaling. In polder Ooster- en Wester-Zegveld liggen mogelijkheden voor aanpak van de bodemdalingsproblematiek in combinatie met meer natuurinclusieve landbouw.

E Vrijkomende Agrarische Bebouwing januari 2021

Kernvraag:

Conform de Landbouwvisie ontwikkelt de provincie een gezamenlijke, goed werkende aanpak voor het ontzorgen van agrariërs, voor het versnellen van een goede herbestemming of sloop van vrijkomende agrarische bebouwing. De thematische adviesaanvraag richt zich op het ophalen van algemene en specifieke aandachtspunten voor het te ontwikkelen instrumentarium, en op ons beeld van de urgentie van de problematiek in Utrecht-West.

Samenvatting:

Als Gebiedscommissie zien wij een hoge urgentie vanwege de verrommeling van het landschap, de milieubelasting en het reële risico van ondermijnende activiteiten. De aanpak VAB zien wij als een kans om kwaliteitsimpulsen te geven aan het buitengebied. De Gebiedscommissie adviseert om te redeneren vanuit de kansen van de benutting van de vrijkomende bebouwing, als bijvoorbeeld het voorzien in de grote behoefte aan woningen. Denk daarbij ook aan zorgcentra voor ouderen en gehandicapten.

De huidige regelgeving achten wij te weinig flexibel, om tot bruikbare en uitvoerbare afspraken te kunnen komen is maatwerk nodig omdat agrariërs met een

goed plan, ook een passende businesscase moeten hebben. Dan belemmeren bijvoorbeeld harde sloopwettelijke realisatie van een kwalitatieve transitie op het erf.

In algemene zin destilleren wij uit onze gesprekken dat er een kloof bestaat tussen het geformuleerde en uitgelegde beleid en de feitelijke beleving daarvan in de praktijk. Ons advies is om hierover gesprekken te voeren tussen de gemeenten en de provincie. Te beginnen op bestuurlijk, en vervolgens op ambtelijk niveau. Dit om de aard, omvang en beleving van dit vraagstuk aan beide zijden scherp te krijgen. Om deze veronderstelde kloof te dichten deden wij instrumentele voorstellen rond het delen van kennis, om te komen tot een gedeeld inzicht tussen gemeenten en provincie.

F Ganzenevaluatie januari 2021

In 2014 heeft de provincie Utrecht in het Noorderpark een ganzen-opvanggebied aangewezen. Nu zes jaar ervaring is opgedaan met het ganzenopvangbeleid, bestaat de wens dit te evalueren. De insteek is te onderzoeken hoe het ganzenopvangbeleid vanuit het gebied zelf wordt ervaren, mede naar aanleiding van diverse signalen vanuit het gebied. En zijn er ook kansen die samenhangen met de grote aantallen ganzen? Een gebiedsgerichte aanpak wordt vanuit de overheid op steeds meer beleidsterreinen gestimuleerd. Wat zijn wat dit betreft de leerpunten bij het ganzenopvangbeleid in het Noorderpark? Het provinciaal beleid met betrekking tot de ganzen staat in dit verband niet ter discussie; het gaat erom hoe de boeren het ganzenopvangbeleid ervaren. Als gevolg van corona konden de bedachte keukentafelgesprekken niet plaatsvinden, vervolgens ging via diverse kanalen een digitale enquête uit, die ook werd aangekondigd in twee lokale huis-aan-huis blad. Daarop kwamen 20 reacties binnen.

De conclusies uit de enquête geven een beeld van onvoldoende informatievoorziening en communicatie, verbeterpunten voor de procedure en het verzoek om ruimere vergoeding omdat nu alleen bij vraat vergoeding plaatsvindt en schade ook op andere manieren ontstaat. Verder is bestuurlijk besproken dat het uitkeren van schadevergoeding, nooit een verdienmodel voor een ondernemer kan zijn. De aanbevelingen zijn aangeboden aan de provincie, in de eerste helft van 2021 wordt de evaluatie besproken.

G Begeleiding Ons Polderhart 2020 - 2021

In de polder Gerverscop bij Woerden adviseerden wij agrariërs en burgers, bij de totstandkoming van hun gebiedscoöperatie Ons Polderhart. De aanleiding was de Regionale Energie Strategie, de daarmee samenhangende verandering van hun landschap en de behoefte zelf regie te houden. De initiatiefnemer voelde aan dat het gesprek met poldergenoten belangrijk was, maar wist niet goed hoe dat aan te pakken. Utrecht-West hielp bij deze zoektocht. Want als initiatiefnemer: Hoe en met wie open je dan het gesprek? Hoe zorg je ervoor dat mensen van je idee weten, zonder dat ze meteen een oordeel vellen? Wanneer ga je praten met de gemeente? Wij begeleidde de interactie tussen boeren en burgers, organiseerden een informatieavond en een goed ontvangen excursie naar een coöperatief windmolenpark, en wezen de weg naar meer informatie en instanties.

Inmiddels hebben boeren en burgers de handen ineengeslagen, de gebiedscoöperatie opgericht, is het besluit genomen eerst te focussen op zon op dak en is subsidie aangevraagd voor procesbegeleiding. Maar daar blijft het niet bij, ook andere onderwerpen die gaan over het toekomstbestendige leven in de polder

krijgen de aandacht. Denk bijvoorbeeld aan bloemen in de bermen. Lees hierover meer in het Gebiedsgeluid op pagina [11] of bekijk de opnamen die we maakten van het feestelijk hijsen van de vlag!

H Leefbaarheid Kleine Kernen (LKK)

(via middelen uit losse verordening): (in eerste instantie 8 projecten geprognostiseerd, na bijstelling begroting 2 gerealiseerd), penvoerder, aanjaaggroep: landbouwontwikkeling

In Utrecht kunnen initiatiefnemers met passende ideeën voor de leefbaarheid in kleine kernen een stimulans aanvragen via een subsidie Leefbaarheid en kleine kernen. In 2020 was € 150.000,- beschikbaar. Utrecht-West zorgde voor bekendheid en begeleiding van initiatiefnemers om te komen tot goede aanvragen. Zo kreeg Speeltuin Uitweg in oktober een definitieve 'go'. Na ruim tweeënhalf jaar trekken en duwen zien de vrijwilligers hun plan werkelijkheid worden en hun kinderen in een leuke en veilige speeltuin. Dat is fijn in een tijd dat het leven veelal plaatsvindt in en om het eigen huis.

De overige projecten:

Titel	Projectomvang (in €)	Bijdrage LKK (in €)
Buurderij Van Dam, Wilnis	24.300,00	12.150,00
Dorps huis Kedichem	260.000,00	62.701,71
Sleutelclub Kamerik	55.175,00	10.000,00
AED Tienhoven	13.800,00	6.744,00
Speeltuin Uitweg	82.400,00	13.500,00
Totaal	435.675,00	105.095,71

GEBIEDSGELUID: ZÉLF REGIE NEMEN

Marga de Rooij, boerin. #trots. Ze sprak bij de kennismaking met de provincie in december 2020. Over hoe je als boer, met elkaar, zelf regie kunt nemen over je toekomst.

Haar verhaal spreekt voor zichzelf:

'Namens alle aan dit gebiedsproces deelnemende agrariërs heet ik u van harte welkom in ons gebied. Ik ben Marga de Rooij en ben al 25 jaar melkveehouderster in de polder Waardassacker en Holendrecht. Ik ben de 3e generatie op onze boerderij. Onze plek en het gebied eromheen zijn me zeer dierbaar. Er komt tegenwoordig heel veel op het bordje van ons agrariërs terecht. Stikstof, biodiversiteit, CO₂, waterkwaliteit, bodemdaling, afname weidevogels. Menig NGO, politieke partij of journalist wijst bij elk onderwerp met de beschuldigende vinger naar de landbouw. Ongeacht of die beschuldigende vinger is onderbouwd met feiten of niet.

Ik kan u zeggen, dat maakt het boer zijn heden ten dage verre van makkelijk. De stroom negatieve berichten en framing maakt dat menig collega het niet meer ziet zitten, zowel oud als jong. Het feit dat zoveel boeren telkens maar weer gaan protesteren terwijl dat de afgelopen 20 jaar niet voorkwam, zegt genoeg. We voelen ons speelbal van de politiek, niet gewaardeerd en telkens maar in een hoek gezet. Ik denk dat eenieder van ons dit zo voelt. En dat terwijl we voedsel produceren, de eerste levensbehoefte van elk mens. En dat terwijl de Nederlandse landbouw juist een enorme innoverende sector is. En dat terwijl het buitenland de Nederlandse landbouw roemt voor haar innovatie, duurzaamheid, efficiëntie en hoge kwaliteit!

Dit alles doen we met opbrengstprijzen die zich al 30 jaar op hetzelfde niveau bewegen. Die op dit moment zelfs lager zijn dan mijn vader begin jaren 90 kreeg. Geen inflatiecorrectie, geen vergoeding voor stijgende kosten: er is geen sector die onder

Je kunt niet groen doen als je rood staat.

dergelijke omstandigheden zijn brood verdient. En daar zit het grootste probleem en de grootste uitdaging. We hebben als boeren altijd geïnnoveerd,

verbeterd, zijn met de tijd en de maatschappelijke ontwikkelingen meegegaan. En ook nu willen we mee in wat de maatschappij van ons vraagt. Maar dat gaat niet als je investeringen niet worden terugverdiend.

Afgelopen jaren hebben we als agrariërs in de polder meegedaan met het project Polderkennis op Peil. Met elkaar en het waterschap hebben we toen onder andere gekeken naar hoe we de waterkwaliteit in de polder konden verbeteren. Toen er grond vrij kwam in de polder ontstond het idee om deze grond beschikbaar te houden voor de agrariërs in de polder.

Uiteindelijk groeide dit idee uit tot de wens om een gebiedsplan uit te werken waarmee we de toekomst van onze bedrijven veilig konden stellen. Waarmee we zelf de regie namen voor alle uitdagingen die boven ons hoofd hangen. Vanaf het begin was het duidelijk dat dit een integraal, samenhangend plan moest zijn.

En dat dit plan van en voor de agrariërs is. Waarbij de inbreng van andere partijen zoals waterschap, gemeente, provincie en natuurmonumenten nuttig en nodig is. Waarbij uitvoering van het plan ook integraal moet zijn: willekeurig shoppen in de onderdelen is geen optie. En waarbij het een plan moet zijn voor de langere termijn, wat overeind blijft als er een nieuw college, gedeputeerde staten of kabinet aan het roer staat. En bij alle facetten van het plan zal het verdienvermogen centraal moeten staan. Voor ons agrariërs is dit een spannend proces. We zijn ergens ingestapt zonder dat we weten waar we uiteindelijk uitkomen. Het gaat over onze bedrijven, de plek waar we wonen, onze levens. De keuzes raken ons op alle niveaus. Maar we hebben de overtuiging dat we gezamenlijk verder komen en meer bereiken dan als individu. De samenwerking met de andere gebiedspartners zoals natuurmonumenten, provincie en waterschap op zo'n direct niveau is ook nieuw voor ons. Wij zijn dan ook blij met de positieve houding van de andere gebiedspartners ten aanzien van dit gebiedsproces. Het eerste winstpunt hebben we denk ik al behaald: we gaan het gesprek met elkaar aan. Mijns inziens leidt dat tot wederzijds begrip en kennis van elkaars situatie waardoor eventuele kloven worden gedicht.

Van de provincie vragen we begrip voor onze situatie. Help ons een goed plan te maken. Breng kennis in en denk mee over mogelijke oplossingen. Wees duidelijk in de doelen die de provincie graag wil bereiken, maar geef ons en de andere gebiedspartijen de ruimte om een gebiedsplan te maken dat realistisch is. Wees ook flexibel. Help om knellende regels te versoepelen of te omzeilen, financieel ruimhartig en hou als provincie rekening met het feit dat een integraal plan een kaartenhuis is, waar je niet ongestraft een kaart uit kunt trekken.

Samen met de provincie, de andere gebiedspartijen en onze boeren moeten we een gebiedsplan met perspectief kunnen maken. Wij gaan ervoor!

Onder begeleiding van Utrecht-West zijn de boeren in Waardassackerpolder een gebiedsproces gestart. Zodat het gebied en de mensen die er willen wonen en werken een stap richting de toekomst kunnen zetten.

Meer weten?

Bel lenze Koekkoek, procesbegeleider (06 - 1059 6549) of Marga de Rooij, deelnemer (06 - 3912 1125).

I LEADER

Utrecht-West treedt op als penvoerder voor de lokale aanjaaggroep (LAG). Onze adviseurs ondersteunen de initiatiefnemers van ideeën uit de gemeenschap rondom de landbouwontwikkeling, bij hun subsidieaanvraag. Zo stimuleren wij gezond voedsel van dichtbij, in korte ketens, passend bij de voedselagenda van de provincie Utrecht. Denk aan een proeftuin in Lexmond voor de kweek van avocado's en een broedplaats voor de zoektocht naar een circulair evenwicht tussen landbouw, natuur en mensen in Montfoort. In het initiatief 'Leidsche Rijn Luistert' dagen kunstenaars inwoners uit om actief deel te nemen aan activiteiten, om zo met elkaar de eigen leefomgeving te verbeteren met als uiteindelijke doel meer gemeenschapsgevoel.

Begin maart was Fort Vechten in Bunnik het toneel van het Utrechtse LEADER-festival. Ruim 70 aanwezigen waren bij elkaar om kennis te maken met elkaar, met LEADER, en om inspiratie op te doen bij gerealiseerde projecten. Op het programma, na de opening van Laurens de Graaf, burgemeester van Lopik en voorzitter van de LEADER-groep (LAG) Weidse Veenweiden, de première van de Utrechtse LEADER-film waarin LEADER wordt toegelicht en voorbeelden van mooie projecten te zien zijn. Gedeputeerde Hanke Bruins Slot sprak over de kansen die LEADER biedt voor initiatiefnemers met een vernieuwend idee voor het Utrechtse platteland. Terugkijkend bleek dit de voorlopig laatste grote bijeenkomst van Utrecht-West, in de derde week van maart ging Nederland in lockdown.

Met LEADER zijn sinds 2002 al meer dan honderd projecten uitgevoerd en vele tientallen miljoenen geïnvesteerd. Dat resulteerde in veel vernieuwend toeristisch, recreatief, educatief en cultuurhistorisch aanbod, maar ook basisvoorzieningen zoals

multifunctionele dorpshuizen. Ook het agro toeristisch aanbod is met LEADER uitgebreid: streekwinkels, logies, boerderij-educatie én organisaties zoals Groene Hart streekproducten zijn met LEADER ontstaan. Veel vernieuwende projecten die ook veel navolging hebben gekregen. De voor ons gebruikelijke werkwijze van Utrecht-West Cafés georganiseerd rond vernieuwende thema's, was door Corona niet meer mogelijk. Direct na de zomer zijn we overgegaan naar een digitale vorm, zodat het aanjagen door kon gaan.

Meer weten over LEADER in Utrecht-West? Bekijk hier [de film](#) of de complete [projectenportefeuille](#).

J Overige resultaten

In februari werd de afronding van het meerjarige samenwerkingsproject Energieneutrale Melkveehouderij beklonken met de uitreiking van het eindrapport aan gedeputeerde Hanke Bruins Slot. Op [LaMi.nl](#) zijn de bevindingen en praktische adviezen aan melkveehouders te vinden.

Een belangrijke stap in de concretisering van onze adviserende rol was de werving van een nieuwe onafhankelijke voorzitter via een aanbestedingstraject.

In onze rol als satelliet tussen provincie en gebied voerde Utrecht-West keukentafelgesprekken bij zo'n 125 agrariërs. Dit resulteerde in de start van een gebiedsproces in Oudewater, droeg bij aan de start van een transitieproces van de landbouw en zorgt voor een goede koppeling naar de plattelandscoaches, die de provincie Utrecht beschikbaar stelt.

Onze [nieuwe website](#) kwam tot stand in samenwerking met een sociale onderneming, het webbureau [Piipol](#). Piipol geeft mensen die het (net) niet redden in het reguliere bedrijfsleven de mogelijkheid zich te concentreren op hun kernkwaliteiten: hun ruim voorradige computertalenten.

“

"Met alle opgaven die er liggen voor het landelijk gebied, is de neiging om te kijken naar wat vanuit de eigen sector of vanuit een bepaald thema wenselijk is, of kan. De meeste organisaties zijn ook sectoraal georganiseerd. Maar die oplossingen zijn vaak onvolkomen of ze verleggen het probleem. Alles scharniert in elkaar, als je aan één knop draait, werkt dat ver door. Het antwoord ligt in de integrale aanpak. Het gebied is de perfecte schaal om de maatschappelijke vraagstukken aan te pakken. En dan samenwerken en opgaven met elkaar verbinden. De kracht van de Gebiedscommissie? Het is de plek waar de streekhouders al met elkaar aan tafel zitten."

Josja Veraart

*directeur Natuur en Milieufederatie Utrecht,
en lid van het dagelijks bestuur.*

2.2 2021 en verder

Gebiedsprocessen op polderniveau zijn essentieel voor de oplossing van de concurrerende ruimteclaims, omdat alleen op die schaal de gewenste integraliteit bereikt kan worden. Utrecht-West heeft tien jaar ervaring met integrale gebiedsprocessen. Dat heeft ons geleerd dat gebiedsprocessen gedijen als ook 'het gebied' ontwikkelt, lees de betrokken inwoners en ondernemers. Utrecht-West faciliteert deze ontwikkeling. Een goede dialoog met de agrarisch ondernemers, die start met een verkennende fase waarin opgaven nog niet exact duidelijk zijn, draagt daaraan bij. Door in de dialoog te zoeken waar wensen van agrariërs en publieke opgaven elkaar kunnen versterken, ontstaat draagvlak en intrinsiek eigenaarschap voor verandering in een gebied. In deze verkennende fase spreken we ook boerengezinnen die nadenken over hun toekomst en vragen hebben. Als dat gewenst is leggen onze medewerkers de verbinding naar de onafhankelijke plattelandscoaches.

Het initiëren, aanjagen en organiseren van gebiedsprocessen zoals in Waardassackerpolder, Ruige Weide en Gerverscop blijkt van grote waarde voor het realiseren van de provinciale opgaven. In afwachting van een nieuwe uitvoeringsstrategie landelijk gebied, aansluitend bij de Provinciale Omgevingsvisie en de Regionale Veenweiden Strategie, gaat de Gebiedscommissie door op de ingeslagen weg. Vanuit het nieuwe programma landelijk gebied kan aansluitend een nieuwe start worden gemaakt, zoals ook wordt geadviseerd in de AVP-evaluatie. De komst van de Omgevingswet vraagt van overheden aanpassingen, waar Utrecht-West op anticipeert en adviseert.

Het uitstel van de Uitvoeringsstrategie landelijke gebied werpt ook vragen op. Hoe verhoudt zich de urgentie om te komen tot goede gebiedsprocessen, tot de noodzaak om te temporiseren op de Uitvoeringsstrategie binnen de provincie? Wat bepaalt de komende jaren het tempo? Hoe kunnen gebiedsprocessen in de tussentijd worden gefaciliteerd? Wij hebben deze vragen voorgelegd aan de provincie.

2.3 Samenstelling Gebiedscommissie en Programmabureau

De Gebiedscommissie bestaat uit bestuurlijke vertegenwoordigers namens gemeenten, waterschappen en landbouw-, terrein behorende- en maatschappelijke organisaties. Lokale bestuurders die in en met het gebied aan de slag zijn. Samen vormen zij een breed netwerk met veel kennis dat werkt aan een duurzaam en levendig platteland. De commissie zoekt in haar adviezen aan de provincie naar integrale oplossingen en kijkt naar hoe dingen wél kunnen. Het belang van het gebied staat daarbij voorop. Het Programmabureau verzorgt het voorbereidende werk van de advisering. Dit team, onder leiding van Job van Amerom, bestaat uit inhoudelijk specialisten, die in het gebied aan het werk zijn.

In 2020 wijzigde de samenstelling van de Gebiedscommissie. Met de komst van onze nieuwe onafhankelijke voorzitter Wim Perlot, trad Joris Hogenboom terug als interim-voorzitter.

De leden:

Wim Perlot: *
onafhankelijk voorzitter

Josja Veraart: *
directeur Natuur en Milieufederatie Utrecht, opvolger van Joris Hogenboom

Bert de Groot: *
bestuurslid Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden

Gerda Kool: *
bestuurslid LTO Noord, voorzitter Adviesgroep Landbouw

Rein Kroon: *
wethouder gemeente De Ronde Venen

Maarten van Dijk:
wethouder gemeente Stichtse Vecht

Maks van Middelkoop:
wethouder gemeente Vijfheerenlanden

Tymon de Weger:
wethouder gemeente Woerden, opvolger van Arthur Bolderdijk

Arjan van Rijn:
hoogheemraad Amstel Gooi en Vecht

Laurens de Graaf:
voorzitter Utrechtse Waarden en voorzitter LEADER aanjaaggroep

Jitske Brand:
directeur Recreatie Midden-Nederland, opvolger van Paul Kotvis (in 2021)

Henk Jan Soede:
voorzitter Agrarisch collectief Rijn Vecht en Venen

Jelka Both:
hoofd Staatsbosbeheer Utrecht, opvolger van Jasper Kuipers

Luuc Mur:
bestuurslid Vechtplassencommissie

Ivo Brautigam:
Landschap Erfgoed Utrecht

Mieke Span:
adviseur Gemeente Utrecht

Gerda Jager:
adviseur namens gedeputeerde Staten van Provincie Utrecht

**vormen samen het dagelijks bestuur*

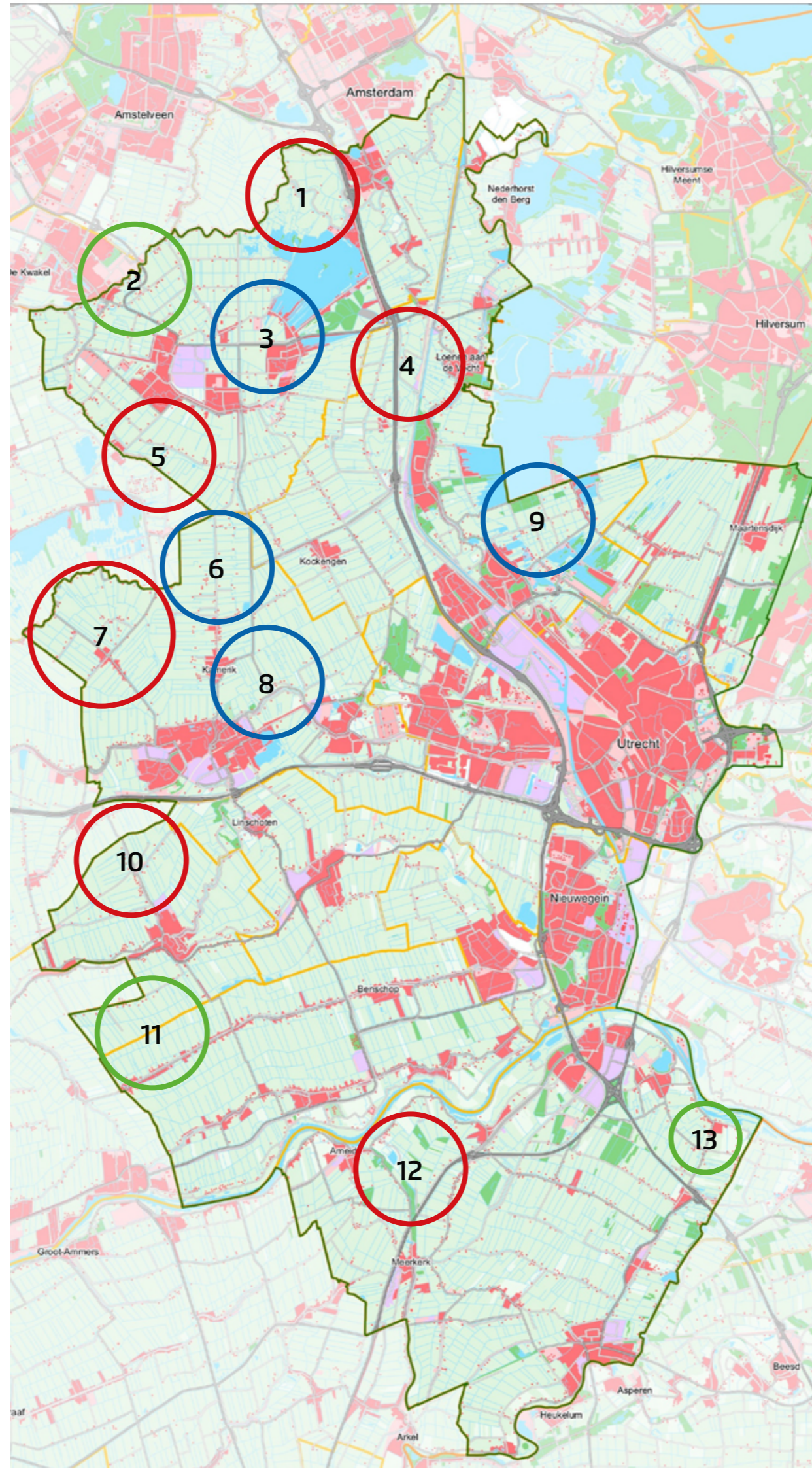
Programmabureau

Het Programmabureau is samengesteld uit een kernteam van directeur en financieel medewerker. Het team adviseurs bestaat uit een flexibele groep zelfstandig specialisten op het gebied van landbouw, gebiedsontwikkeling, duurzame energie, financiën en communicatie, die worden ingehuurd afhankelijk van de adviesaanvragen.

UTRECHT-WEST OP DE KAART

Rood: lopende processen

- 1. Waardassackerpolder en Nellestein**
12 agrariërs, die willen werken aan het toekomstbestendig maken van hun polder. Gezamenlijk gebiedsontwikkelplan in de maak, met overzicht van de mogelijk te realiseren te doelen.
Doelen: bodemdaling, stikstof, biodiversiteit, recreatie, energietransitie en verdienvermogen.
- 4. Polder Honderd**
4 van de 14 agrariërs bezocht. Ontwikkelgebied RES en OV hub. Daarom terughoudendheid bij agrariërs om nu beslissingen te nemen. Samenwerking met gemeente over Programma vitaal platteland.
Doelen: energietransitie, stedelijke ontwikkeling, leefbaarheid.
- 5. Bovenlanden**
5 agrariërs. Afgerond gebiedsproces, uitgevoerd door Utrecht-West. Gesprekken met de gebleven boeren over huidige situatie, leerpunten, en samenhang met gebiedsgerichte aanpak Stikstof Nieuwkoopse plassen.
Doelen: natuur, omschakeling naar natuurboeren, watersysteem/verdroging.
- 7. Zegveld Rietveld**
54 agrariërs. Oriëntatiefase met keukentafelgesprekken, om wensen en bedreigingen op te halen uit het gebied, en boeren bij te praten over te behalen maatschappelijke doelen.
Doelen: bodemdaling, stikstof, watersysteem, verdienvermogen, klimaatdoelen.
- 10. Oudewater Noord**
39 agrariërs. Gebiedsoriëntatie n.a.v. goede ideeën voor verbinding stad-platteland en korte ketens. In de gesprekken kwamen ook bodemdaling, verkaveling en energietransitie aan de orde.
Doelen: energietransitie, bodemdaling, korte ketens, landbouwverbreding.
- 12. Zouwe Boezem**
45 agrariërs. Oriëntatiefase in relatief onbekend gebied. Natura2000 gebied vrijwel klaar, met nog beperkte stikstofopgave.
Doelen: kennismaken, stikstof, natuurontwikkeling, landbouwstructuurversterking, energietransitie.

Blauw: geïnitieerde processen

- 3. Groot-Wilnis Vinkeveen**
Uitgevoerd gebiedsproces door Utrecht-West. 35 agrariërs verenigd in een coöperatie. Gebiedsproces in afronding, gekeken wordt wat verder nog kan en moet gebeuren. Denk aan inzet van natuurgronden voor natuurinclusieve landbouw.
Doelen: natuurrealisatie, bodemdaling, landbouwstructuurversterking, recreatie en watersysteem.
- 6. Van Teylingenweg**
24 agrariërs. Geïnitieerd door Utrecht-West, per 2019 regie overgedragen aan provincie Utrecht. Monitoring voortgang.
Doelen: leren om omgevingsvisie te maken met het gebied, bodemdaling en verkeersveiligheid, optimaliseren rolverdeling Utrecht-West en provincie Utrecht.
- 8. Gerverscop**
22 agrariërs en de burgers. Ondersteuning bij de oprichting van gebiedscoöperatie, bijdragend aan het realiseren van maatschappelijke doelen onder eigen regie.
Doelen: energietransitie, biodiversiteit, recreatie, sociale cohesie.
- 9. Oostelijke Vechtplassen**
Circa 20 agrariërs. Vrijwel afgerond gebiedsproces, uitgevoerd door Utrecht-West. Nu gesprekken met boeren wat goed gaat, en wat nog beter kan. Ook bevroegd in evaluatie ganzenbeleid.
Doelen: natuurrealisatie (PAS maatregelen), watersysteem, stikstof en recreatie.

Groen: komende oriëntaties

- 2. Groot Mijdrecht noordwest**
Groot landbouwgebied met zoute kwel en verrommeling. Enkele boeren bezocht ter oriëntatie: wat zijn de perspectieven zijn, zijn er mogelijkheden voor gebiedsontwikkeling. Zo ja, welke? In samenspraak met gemeente, waterschap en provincie bekijken welke doelen op de agenda moeten/kunnen.
Doelen: samen bepalen in de komende periode.
- 11. Polsbroek**
41 agrariërs. Oriëntatiefase. Hard zakkende polder, met wellicht mogelijkheden voor grondwaterpeilverhoging en biodiversiteit.
Doelen: bodemdaling, schuifruimte agrariërs, landbouwstructuurversterking, recreatie.
- 13. Everdingen**
1 agrariër. Start van een oriëntatie, kennismaking leidde tot contact plattelandscoach. Onderzoek wat mogelijk en wenselijk is en adviseren eventueel vervolg.
Doelen: weidevogelbeheer, extensivering, verdienvermogen.

“

"De natuur in de veenweiden ligt in geïsoleerde plukken in het landschap. Dat maakt de natuur ook kwetsbaar. Je maakt natuur robuuster door verbindingen te maken en voor overgangszones te zorgen. Die je dan inricht voor natuurdoelen zoals natuurinclusieve landbouw, of recreatie. We weten van elkaar wat de opgaven zijn. De vraag is waar in de gebieden de opgaven landen en hoe je ze slim kunt koppelen. Utrecht-West praat met de boeren en andere gebiedspartijen, haalt op waar de kansen liggen. Het is nu zaak om ook de volgende stap, de planvorming en uitvoering, goed samen met alle streekhouders op te pakken. Praten en adviseren is één ding, maar resultaat boeken in de gebieden, daar zou Utrecht-West wat mij betreft een meer prominente rol in moeten krijgen."

Jelka Both
hoofd Staatsbosbeheer Utrecht
en lid Gebiedscommissie.

“

"Als melkveehouder in Botshol zitten we met ons bedrijf middenin in de natuur, maar de Arena staat – bij wij ze van spreken - bij ons in de wei. Als boer onderneem je met de natuur. Wij werken met zorg voor natuur en dieren, grondgebonden, gebruiken alleen Europese grondstoffen, hebben weidengang en stimuleren weidevogels. Onze weiden staan nu vol met afrastering, om de vogels in het broedseizoen te beschermen tegen de vossen. Voor ons als boeren is het wezenlijk dat ook de consument duurzame keuzes gaat maken, en bereid is om daar een faire prijs voor te betalen. Als lid van de Gebiedscommissie geef ik stem aan de boeren, zodat die in het bredere geheel niet verloren gaat."

Gerda Kool
Melkveehouder, bestuurder LTO Noord,
deelnemer Voor de oogst van morgen
en lid van het dagelijks bestuur.

3. FINANCIËN

Toelichting

Personeelskosten

In onze initiële kostenbegroting voor 2020 begrootten wij ruim 70% voor de inzet van het personeel. De wijze waarop de personeelsinzet georganiseerd is, bepaalt in belangrijke mate de hoogte van de personeelskosten. Vanuit het oogpunt van borging van de ontwikkelde gebiedskennis en kostenefficiëntie, en daarmee optimale aanwending van de subsidie, gaat onze voorkeur uit naar het detacheren van personeel vanuit de provincie. Omdat er eind 2019 nog geen uitsluitel was over de wijze waarop personeel ingezet kon worden, hebben wij in het Vooruitzicht 2021 twee varianten gepresenteerd. Een variant met personeel deels ingehuurd, deels gedetacheerd (1.180k) en één variant waarin al het personeel gedetacheerd wordt (1.050k). Begin 2021 werd duidelijk dat de provincie uitsluitend de directeur Programmabureau en de financieel administrateur via detachering beschikbaar zou stellen. Utrecht-West heeft daarom de werkzaamheden uitgevoerd met ingehuurde specialisten, grotendeels ZZP'ers met een relevant netwerk in het gebied.

Begin 2020 was het Vooruitzicht 2020 en de subsidieverlening onderwerp van gesprek tussen Utrecht-West en de provincie. Op basis van deze gesprekken, en het in het vooruitzicht gestelde subsidiebedrag (750k) is het ambitieniveau van de werkzaamheden van Utrecht-West bijgesteld. Ook de kosten die de provincie maakt voor de voorzitter (30k), komen ten laste van de door de provincie aan Utrecht-West beschikbaar gestelde middelen. Dit resulteerde in een aangepaste begroting (868,5k). Deze begroting werd voor het belangrijkste deel gedekt uit de subsidievestiging van de provincie.

Exploitatie en uitputting subsidie

Daarnaast heeft de stichting aan de Gebiedscommissie gevraagd het exploitatietekort

voor een belangrijk deel aan te vullen door de inzet van financiële bestemmingsreserves (120k). Deze bestemmingsreserves zijn opgebouwd uit de jaarlijkse bijdragen van de leden van de Gebiedscommissie. Een kleine bezuinigingsopgave bleef over (28,5k).

Ten opzichte van de aangepaste begroting € 868,5k inclusief € 28,5k aan bezuinigingsopgave, vond in 2020 een uitputting plaats van € 792,5k. De bezuinigingsopgave is gerealiseerd door de out off pocket kosten te verminderen.

Uiteindelijk vond onderbesteding ten opzichte van de begroting plaats van ongeveer 47,5k. Deze onderbesteding ontstond omdat we behoudend moesten werken, waarbij de maatregelen rondom corona veel van onze gebruikelijke activiteiten onmogelijk maakten.

Ter verduidelijking: ondanks dat er ten opzichte van de begroting een onderbesteding heeft plaatsgevonden (47,5k), vond ten opzichte van de subsidiebijdrage van de provincie (720k) een overbesteding plaats (72,5k). Deze komt ten laste van de bestemmingsreserve.

Utrecht-West had in 2020 de mogelijkheid extra gelden te organiseren, die zouden bijdragen aan een krachtiger adviesrol. De wijze waarop de governance is ingericht, blijkt echter vaak remmend voor de daadwerkelijke inzet van deze middelen. In 2021 wordt hierover het gesprek met de provincie vervolgd.

Inmiddels staat vast dat Utrecht-West vooralsnog zelf adviserend personeel moet inhuren. Om eerdergenoemde redenen blijft de Gebiedscommissie ernaar streven de inzet van personeel te organiseren vanuit de leden.

JAARREKENING

Activa (debet)

Omschrijving/ functie kostenpost	Begroting 2020 (in €)	Exploitatie- resultaat (in €)
Personeels- kosten*	673.000	681.029
Out of pocket kosten	195.000	111.593
	868.000	792.623

Passiva (credit)

Omschrijving/ functie kostenpost	Begroting 2020 (in €)	Exploitatie- resultaat (in €)
Exploitatiesubsidie PU (2020)	720.000	720.000
Bijdragen leden 2020	52.000	52.000
Onttrokken uit reserves	68.000	20.623
	840.000	792.623

* In 2021 start Utrecht-West met de toewijzing van personeelskosten aan inhoudelijke activiteiten. De te ontwikkelen ervaringscijfers beogen inzicht te bieden in het begroten van diverse fases van gebiedsverkenning.

“

"In ons mooie landelijk gebied spelen heel veel onderwerpen waar hard aan gewerkt moet worden. Denk aan bijvoorbeeld het tegengaan van bodemdaling en de hele stikstofproblematiek. Hierbij is een club als de gebiedscommissie keihard nodig. Zij hebben de brugfunctie tussen boer, bewoner en de overheid."

Bert de Groot

hoogheemraad HDSR en lid van het dagelijks bestuur.

GEBIEDSGELUID: ONS POLDERHART

Een groep boeren en burgers in het buitengebied rond de polders Gerverscop en Breudijk (omgeving Harmelen) sloeg de handen ineen en werkt samen als gebiedscoöperatie 'Ons Polderhart'.

Hans van Soest is melkveehouder in de polder en is één van de oprichters: 'We zien als inwoners en ondernemers dat er in onze polders veel kansen liggen. Daarbij gaan de grond en een duurzame toekomst ons aan het hart. Dat gaat niet alleen over de manier waarop we boeren. We kijken breder. Hoe laten we de natuur groeien en bloeien, hoe houden we onze cultuurhistorie in stand, of zorgen we ervoor dat je hier ook je vrije tijd door kunt brengen? Bovendien is het voor ons belangrijk dat we zélf meedenken en meebeslissen over de toekomst in ons gebied, voordat anderen dat voor ons doen. Dat krijg je als individuele boer of als burgers alleen niet zo makkelijk voor elkaar. Gaandeweg ontstond dan ook met hulp van Ragnhild Scheifes van het Programmabureau Utrecht-West het idee om te gaan samenwerken. Omdat we zeker weten dat we samen meer bereiken.'

Ragnhild Scheifes helpt de oprichters van 'Ons Polderhart' bij hun zoektocht naar een goede aanpak: 'De directe aanleiding zit voor de initiatiefnemers in de energietransitie. In de polders spelen rond dit onderwerp verschillende belangen. Een energieproject is voor de agrariërs een mogelijk kans voor extra inkomsten. Daar tegenover staat dat de polders in de huidige staat uniek zijn. Dat vraagt om een goede afweging van de impact en belangen.'

Jan-Willem Moerkerk, oprichter en burger in het gebied: 'Wij willen met elkaar vooral zoeken naar wat er wél kan. Hoe we dat doen? Door met elkaar te praten, niet te snel te oordelen en verschillen te accepteren. Wij polderen dus met elkaar over onze polder. Nu is vooral het energievraagstuk actueel, maar de doelstelling van de gebiedscoöperatie is veel breder. Alles wat onze werk- en leefomgeving

raakt, mag op tafel. Dat kunnen dus ook problemen rond glasvezel zijn, of de zorg die er is dat bijzondere dieren of planten verdwijnen. Ons motto is "Samen bereik je meer". Wij hopen dan ook dat alle bewoners zich aansluiten, zodat we met elkaar aan de slag gaan met de duurzame ontwikkeling van onze polder.'

Ons Polderhart richt zich op het gebied Wildveldseweg, Gerverscop en Rodendijk. Binnen de coöperatie bespreken de leden met elkaar welke mogelijkheden zij als bewoners van het gebied zien.

Gebiedscoöperatie **Ons Polderhart** bestaat nu uit 6 bestuursleden, 3 boeren en 3 burgers. Inmiddels neemt 80% van de huishoudens in de polder deel aan de gebiedscoöperatie of staat op het punt lid te worden. Zij willen samen werken aan het behoud van een levendig en duurzaam platteland. Samen bereik je meer!

Voor meer informatie:

Mail naar onspolderhart@gmail.com of bel Jan-Willem Moerkerk (06 - 2452 0623), Hans van Soest (06 - 3415 7021) of Ragnhild Scheifes, procesbegeleider (06 - 3874 1787).

Colofon

Utrecht-West
info@utrecht-west.com
Juni 2021

Voor vragen over dit jaarverslag of onze adviezen:

Harmen Pelgrum
harmen.pelgrum@utrecht-west.com
06 - 8399 5350

Vormgeving: Werk in Uitvoering (wiu.nl)
Fotografie: Ingrid de Coo, Melanie Dalebout, René Faber, Pim Mul,
Corrine Ponsen en Raymond van Zessen
Tekst en coördinatie: Utrecht-West